

Arvoisat arktisten porokansojen edustajat, hyvät seminaaripuhujat ja osallistujat!

Kiitän seminaarijärjestäjiä, että Suomen saamelaiskäräjät on kutsuttu tähän tärkeään seminaariin, johon minulla on suuri ilo ja kunnia tuoda saamelaiskäräjien tervehdys. Tuon myös terveiset saamelaiskäräjien puheenjohtaja Klemetti Näkkäljärveltä, joka valitettavasti ei päässyt tähän seminaariin.

Saamelaisporonhoidon turvaaminen ja perinteisen tiedon suojele ovat saamelaiskäräjien toiminnan painopisteitä. Saamelaiskäräjien kokouksen kesäkuussa hyväksymässä vaalikauden toimintaohjelmassa kauden päätavoitteiksi on asetettu saamelaisen perinteisen tiedon suojele ja perinteisten saamelaiselinkeinojen aseman parantaminen. Olen henkilökohtaisesti hyvin iloinen yleiskokouksen linjauksesta niin saamelaisen perinteisen tiedon haltijana, saamelaispoliitikkona kuin saamelaisporonhoitajanakin.

Suomen saamelaiskäräjät on saamassa ensi vuonna uuden kauan kaivatun viran, ympäristö- ja kaivosasioiden esittelijän viran. Työntekijän tehtäviin tulee pääasiassa kuulumaan perinteisen tiedon suojele edistäminen saamelaiskäräjien toiminnassa ja edunvalvonnassa. Myös saamelainen parlamentaarinen neuvosto, Suomen, Norjan ja Ruotsin saamelaiskäräjien sekä Venäjän saamelaisten yhteistyöelin, on asettanut toimintakautensa tavoitteeksi saamelaisen perinteisen tiedon ja poronhoidon aseman edistämisen. Neuvosto on asettanut vasta työryhmän pohtimaan valtioiden petopolitiikan kehittämistä siten, että siinä huomioidaan saamelaisporonhoidon tarpeet ja saamelaisten perinteinen tieto.

Saamelaisten perinteistä tietoa suojelee biodiversiteettisopimuksen artikla 8(j). Myös valtioita moraalisesti velvoittava YK:n yleiskokouksen hyväksymä alkuperäiskansajulistus suojelee alkuperäiskansojen perinteistä tietoa. Suomi aikoo myös Suomen saamelaiskäräjien aloitteesta ratifioida Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimuksen viimeistään ensi vuonna. Tämä sopimus suojelee niin saamelaista perinteistä tietoa kuin poronhoitokulttuuriin läheisesti kuuluvaa saamelaista käsityöperinnettä. Norja ja Ruotsi ovat ehtineet jo sopimuksen ratifioida ja toivon, että myös Venäjän valtio ratifioi sopimuksen pikaisesti.

Kolmen maan saamelaiskäräjät ja Ruotsin, Suomen ja Norjan valtiot neuvottelevat parhaillaan pohjoismaisen saamelaisopimuksen ratifioimiseksi. Sopimuksen tarkoitus on harmonisoida saamelaisia koskevaa lainsäädäntöä ja luoda olosuhteet sellaisiksi, että valtioiden rajat haittaavat mahdollisimman vähän saamelaiskulttuurin kehitystä. Sopimusluonnos sisältää artikloja, jotka parantavat niin saamelaisporonhoidon kuin perinteisen tiedonkin suojaa. Neuvottelut on tarkoitus saada valmiiksi vajaan neljässä vuodessa.

Suomen saamelaiskäräjät on viime vuosina panostanut erityisen paljon saamelaisporonhoidon ja perinteisen tiedon suojan kehittämiseen. Vaikka YK:n biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus, ns. biodiversiteettisopimus on hyväksytty jo vuonna 1992, ja Suomi tuli sopimusosapuoleksi ratifioimalla ja ottamalla siten sen kansallisen lainsäädäntönsä osaksi vuonna 1994, niin pitkään aikaan Suomessa ei tapahtunut mitään artikla 8(j):n toimeenpanemiseksi. Kerrottakoon että 8(j) artikla on sopimuksen tärkein alkuperäiskansojen ja heidän perinteisen tietonsa kannalta. Viime vaalikaudella Suomen saamelaiskäräjien vahvalla panostuksella Suomi siirtyi biodiversiteettisopimuksen artikla 8(j):n toimeenpanon kansainväliseksi suunnannäyttäjäksi.

Ympäristöministeriö asetti saamelaiskäräjien esityksestä työryhmän valmistelemaan biodiversiteettisopimuksen artikla 8(j):n toimeenpanoa Suomessa. Työryhmä työskenteli puolitoista

vuotta ja sitä johti saamelaiskäräjät ja sen silloinen ja nykyinen puheenjohtaja Klemetti Näkkäljärvi. Työryhmä luovutti loppuraporttinsa, joka sisälsi vajaa 30 toimenpide-esitystä ja suositusta perinteisen tiedon suojan parantamiseksi ja suojelemiseksi Suomessa. Työryhmän työhön osallistui myös saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita ja poromiehiä.

Suomi on parhaillaan viimeistelemässä kansallista biodiversiteettistrategiaa ja –toimintaohjelmaa, jotka ohjaavat valtion biodiversiteettipolitiikkaa aina vuoteen 2020 asti. Strategiassa ja toimintaohjelmassa ollaan sitoutumassa artikla 8(j)-työryhmän loppuraportin toteuttamiseen. On myös historiallista, että saamelaisen perinteisen tiedon suoja on erikseen mainittu Suomen valtion hallitusohjelmassa Suomen saamelaiskäräjien esityksestä.

Suomi testaa myös ensimmäisenä maailmassa biodiversiteettisopimuksen osapuolikokouksen hyväksymiä Akwé: Kon –ohjeita. Se testaus tehdään täällä Inarissa Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnassa. Bd-sopimuksen osapuolikokous on hyväksynyt kyseiset ohjeet ohjaamaan artikla 8(j):n toimeenpanoa. Ylä-Lapin alueella on ns. valtionmaille laadittu vajaat 20 eri hoito- ja käyttösuunnitelmaa, joita päivitetään jatkuvasti. Suomessa erämaa-alueiden hallinnasta vastaava Metsähallitus on asettanut yhdessä saamelaiskäräjien kanssa työryhmän, joka valmistele Akwé:Kon -ohjeiden mukaisia toimenpiteitä Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman uudistamisessa. Työryhmän kaikki jäsenet ovat saamelaisia: saamelaisen perinteisen tiedon asiantuntijoita, poronhoitajia, eri ikäryhmiä ja sekä naisia että miehiä. Minulla on ilo toimia työryhmän puheenjohtajana. Ehdotus Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaksi valmistuu nyt syksyllä ja jatkossa Akwé:Kon -ohjeiden soveltamisesta on tarkoitus luoda pysyvä malli valtion hallinnassa olevien maa- ja vesialueiden ohjauksessa. Tämä on hyvin merkittävä edistysaskel, tietojemme mukaan Akwé:Kon -ohjeita ei ole testattu käytännössä missään muualla maailmassa.

Oman haasteensa perinteisen tiedon suojelulle kansainvälisellä saamelaisalueella on tuonut se, mitä me ymmärrämme perinteisellä tiedolla ja saamelaiselinkeinoillakin. Suomessa biodiversiteettisopimuksen artikla 8(j):n suojelema saamelainen perinteinen tieto on määritelty artikla 8(j):n loppuraportissa. Suomessa saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvä perinteinen tieto on osa saamen kieltä, saamelaiskulttuuria ja saamelaisia perinteisiä elinkeinoja. Suomen saamelaiskäräjät ei puhu perinnetiedosta, vaan sopimuksen mukaisesti perinteisestä tiedosta. Norjan saamelaiskäräjät puolestaan käyttää lyhyempää termiä arbediehtu ja he lukevat mm. maatalouden perinteiseksi saamelaiselinkeinoksi, toisin kuin täällä Suomessa. Suomessa perinteisiä saamelaiselinkeinoja ovat poronhoito, metsästys, kalastus, keräily ja käsityö. Uskon kuitenkin, että osana pohjoismaisen saamelaissopimuksen jatkoneuvottelua pystymme luomaan yhteisen määritelmän perinteisen tiedon suojalle.

Suomen saamelaiskäräjien lähtökohta perinteisen tiedon suojelulle on konkreettisten toimenpiteiden kehittäminen ja toimeenpano perinteisen tiedon suojelulle yhdessä perinteisen tiedon haltijoiden kanssa. Teemme läheistä yhteistyötä saamelaisten poronhoitajien ja saamen käsityön harjoittajien kanssa perinteisen tiedon suojelun toimenpiteiden kehittämisessä ja edunvalvonnassamme. Julistuksia ja seminaareja toki tarvitaan sekä tutkimuksia perinteisestä tiedosta, mutta saamelaiskäräjien toiminnan pääpaino on luoda ja kehittää konkreettisia toimenpiteitä perinteisen tiedon säilyttämiseksi ja keräämiseksi. Perinteisen tiedon suojelulla on kiire, koska iäkkäämmät saamelaiset, perinteisen tiedon kokonaisvaltaiset haltijat, ovat liukumassa pois. Suomen saamelaiskäräjät onkin laatinut konkreettisia hanke-esityksiä perinteisen tiedon tallentamiseksi, elvyttämiseksi ja suojelemiseksi. Suomi on saanut paljon aikaa perinteiden tiedon suojelemiseksi strategiatasolla, mutta lähivuosina suurena haasteena tulee olemaan strategioiden toimeenpano ja

konkreettiset ja käytännönläheiset hankkeet ja toimet jotka tukevat saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita ja perinteisen tiedon siirtymistä tuleville sukupolville.

Perinteisen tiedon elvyttämistä ja suojelua tarvitaan. Kaupungistuminen, ilmastonmuutos ja erityisesti Venäjällä öljy- ja kaasuteollisuus uhkaavat niin poronhoidon kuin perinteisen tiedon säilymistä. Arktiset alkuperäiskansat ovat samanlaisten haasteiden edessä ja onkin tärkeää, että vaikutamme yhdessä niin YK:ssa, Arktisessa Neuvostossa kuin EU:ssakin perinteisen tiedon ja poronhoidon turvaamiseksi ja säilyttämiseksi.

Arvoisat arktisten porokansojen edustajat, toivotan teille antoisaa ja hedelmällistä seminaaria. Kuulen mielelläni eri kansojen kokemuksista poronhoidon ja perinteisen tiedon suojelemiseksi. Toivottavasti voimme oppia toinen toisiltamme ja ottaa hyviä käytäntöjä perinteisen tiedon suojelemiseksi käyttöön.
Kiitos mielenkiinnosta!